

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 611/2022-62

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov 1/ [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a 2/ [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených Škubla & Partneri s. r. o., Digital Park II, Einsteinova 25, Bratislava, proti postupu Krajského súdu v Bratislave v konaniach sp. zn. Ntt-3-D-2879/2005, Ntt-2-D-100/2006 a sp. zn. Ntt-3-D-482/2006 takto

r o z h o d o l :

Ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 1. marca 2022 domáhajú vyslovenia porušenia základných práv na ochranu súkromia podľa čl. 19 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 10 ods. 1 a 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a práv na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), na ochranu súkromia podľa čl. 8 ods. 1 a 2 dohovoru a na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru postupom krajského súdu, ktorému žiadajú prikázať, aby bez zbytočných prietahov zabezpečil podľa § 7 ods. 3 a 5 zákona č. 166/2003 Z. z. o ochrane súkromia pred neoprávneným použitím informačno-technických prostriedkov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o ochrane pred odpočúvaním) v znení neskorších predpisov v ich prítomnosti a v prítomnosti sudcu krajského súdu zničenie záznamov a iných výsledkov informačno-technických prostriedkov (ďalej len „ITP“), ktoré boli vyhotovené na základe súhlasov krajského súdu v namietaných konaniach.

II.

2. Krajský súd v prvom namietanom konaní 23. novembra 2005 súhlasil s použitím ITP Slovenskou informačnou službou (ďalej len „SIS“) vo vzťahu k oboj sťažovateľom, no tento súhlas bol zrušený nálezom ústavného súdu z 20. novembra 2012. Krajský súd v druhom namietanom konaní 26. januára 2006 súhlasil s použitím ITP SIS vo vzťahu k sťažovateľovi 1, no tento súhlas bol zrušený nálezom ústavného súdu z 2. februára 2016. Krajský súd v treťom namietanom konaní 18. mája 2006 súhlasil s použitím ITP SIS vo vzťahu k oboj sťažovateľom. Tento súhlas bol zrušený nálezom ústavného súdu z 20. novembra 2012. Na základe týchto príkazov bol získaný primárny materiál (zvuková nahrávka a jej prepis) a derivatívny materiál (súhrny a analytické správy). Sťažovatelia krajský súd opakovane žiadali, aby zničil všetky záznamy a iné výsledky použitia ITP získané na základe súhlasov.

3. Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) rozsudkom z 20. júla 2021 o troch sťažnostiach sťažovateľa 1 rozhodol tak, že z dôvodu realizácie všetkých troch súhlasov a uchovávaní primárneho materiálu podľa tretieho príkazu a derivatívnych materiálov podľa všetkých troch príkazov zo strany SIS došlo k porušeniu čl. 8 dohovoru a priznal mu spravodlivé zadost'učinenie 9 750 eur. ESLP rozsudkom z 23. júna 2022 o troch sťažnostiach sťažovateľa 2 rozhodol tak, že z dôvodu realizácie prvého a tretieho súhlasu a uchovávaní derivatívneho materiálu pochádzajúceho z ich realizácie zo strany SIS došlo k porušeniu čl. 8 dohovoru a sťažovateľovi 2 priznal spravodlivé zadost'učinenie 9 750 eur.

4. Sťažovatelia 8. septembra 2021 opätovne požiadali krajský súd o zničenie výsledkov ITP. Krajský súd listom z 29. decembra 2021, ktorý bol sťažovateľom doručený 3. januára 2022, odpovedal, že SIS požiadala o vyjadrenie k obsahu ich žiadostí a o predloženie zápisnice o zničení výsledkov z použitia ITP, na čo SIS poskytla krajskému súdu 19. novembra 2021 dôverne utajené informácie a v prílohe pripojila kópiu zápisnice o zničení výsledku použitia ITP, z ktorej vyplýva, že k zničeniu záznamov z použitia ITP na základe prvého a tretieho súhlasu došlo 2. apríla 2008. Vo vzťahu k použitiu ITP na základe druhého súhlasu krajského súdu sa SIS vyjadrila doplnujúcim podaním z 15. decembra 2021, s obsahom ktorého nie je možné žiadateľa vzhľadom na stupeň utajenia oboznámiť.

III.

5. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľov smerujúcej proti postupu krajského súdu je, že krajský súd po nálezoch ústavného súdu nevykonal žiadne úkony k nariadeniu alebo inému zabezpečeniu zápisničného zničenia výstupov z ITP zo strany SIS. Podľa sťažovateľov je neprípustné, aby SIS vo svojich evidenciách uchovávala primárne a derivatívne výsledky použitia ITP získané na základe súhlasov krajského súdu a krajský súd rezignoval na dodržiavanie dozoru nad ich zničením, pretože podľa jeho odpovede z 29. decembra 2021 SIS stále disponuje primárnymi a derivatívnymi výsledkami ITP. Držba akýchkoľvek výsledkov je aj podľa rozsudku ESLP protiprávna, a preto je krajský súd povinný aplikovať čl. 8 dohovoru a zabezpečiť bezodkladne dozor pri ich zničení. Zničenie musí byť zabezpečené postupom podľa § 7 ods. 3 a 5 zákona o ochrane pred odpočúvaním bezodkladne v prítomnosti sudcu, ktorý má aj v zmysle § 17 ods. 6 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 46/1993 Z. z. o Slovenskej informačnej službe v znení neskorších predpisov (ďalej aj „zákon o SIS“) prístup k evidenciám SIS.

6. Podľa sťažovateľov je povinnosťou krajského súdu informovať ich o zničení konkrétnych primárnych a sekundárnych výsledkov použitia ITP, pretože opačný postup by znamenal, že by nemali žiadnu informáciu o tom, kedy a v akom rozsahu boli nálezy ústavného súdu a rozsudok ESLP vykonané. Až zničením všetkých nezákonných záznamov z nezákonného použitia ITP sa odstráni neprípustný zásah do ich práv, a preto z tohto úkonu nemôžu byť vylúčení. Zápisnica o zničení výsledkov použitia ITP nemôže byť utajovanou skutočnosťou, pretože jej obsahom sú informácie o nezákennom alebo nesprávnom postupe SIS, ktoré nie sú utajovanou skutočnosťou podľa § 4 ods. 1 písm. a) zákona č. 215/2004 Z. z. o ochrane utajovaných skutočností a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Podľa sťažovateľov pretrvávajú vo veci zbytočné prieťahy, pretože krajský súd rezignoval na svoju právomoc vykonať dozor nad zničením primárnych a sekundárnych výsledkov z nezákonného použitia ITP, hoci sa naplnenia tejto povinnosti domáhajú už od roku 2011. Krajský súd dosiaľ nevykonal dozor nad splnením povinnosti SIS zápisnične zničiť nezákonné výstupy z ITP podľa § 7 ods. 3 a 5 zákona o ochrane pred odpočúvaním. Až vyhotovením zápisnice podľa § 7 ods. 5 zákona o ochrane pred odpočúvaním dôjde k nastoleniu právnej istoty pre sťažovateľov.

7. Krajský súd sa k ústavnej sťažnosti vyjadril 19. decembra 2022 tak, že vo veci postupoval bez prieťahov s cieľom dosiahnuť, aby SIS postupovala v súlade so závermi nálezu ústavného súdu, a preto navrhuje ústavnej sťažnosti sťažovateľov nevyhovieť. Na základe žiadosti sťažovateľov z 8. septembra 2021 krajský súd žiadal SIS o súčinnosť viacerými listami v rokoch 2021 a 2022, pričom SIS na predmetné listy reagovala. Všetky písomnosti od SIS boli krajskému súdu doručené ako dôverne utajené. Krajský súd súhlasí so sťažovateľmi, že realizovanými krokmi sa nedosiahol sťažovateľmi sledovaný cieľ a nebol ani rešpektovaný záväzný názor nálezu ústavného súdu z roku 2016 týkajúci sa povinnosti SIS zničiť primárne výsledky použitia ITP podľa § 7 ods. 5 zákona o ochrane pred odpočúvaním. Podľa krajského súdu z platnej právnej úpravy nevyplýva žiadny procesný nástroj, ktorým by sa SIS prikázalo výsledky odpočúvania zničiť, keďže zo zákona vyplýva povinnosť SIS zničiť záznamy a akékoľvek výsledky nezákonného použitia ITP. Podľa krajského súdu podľa § 7 ods. 3 zákona o ochrane pred odpočúvaním možno zničiť len primárne výsledky použitia ITP, nie však derivatívne výsledky ich použitia.

IV.

8. Ústavnoprávnou otázkou je, či krajský súd postupoval v súlade s ústavnými právami sťažovateľov pri vykonávaní dozoru nad zničením primárnych a derivatívnych výsledkov použitia ITP získaných na základe súhlasov krajského súdu, ktoré boli nálezmi ústavného súdu zrušené. Utajovaný spôsob invazívnych zásahov vykonávajú najmä spravodajské služby v záujme zabezpečenia zachovania ústavného zriadenia štátu, bezpečnosti a hospodárskych záujmov štátu a policajné orgány v záujme predchádzania a odhaľovania trestnej činnosti. Vzhľadom na to, aby sa predišlo zneužitiu invazívnych zásahov zo strany spravodajských služieb a policajných orgánov, ktoré sú súčasťou výkonnej zložky moci, je povinnosťou štátu zabezpečiť efektívnu súdnu kontrolu nad výkonom činnosti spravodajských služieb a policajných orgánov pri výkone invazívnych činností, ako je použitie ITP, medzi ktoré patrí najmä odpočúvanie a sledovanie osôb.

9. Súdna kontrola nad činnosťou SIS je upravená v zákone o ochrane pred odpočúvaním (§ 4 a § 7 zákona), ktorá spočíva v tom, že (i) použitie ITP je možné len s predchádzajúcim písomným súhlasom sudcu, (ii) sudca počas používania ITP neustále skúma ich dôvodnosť, (iii) v prípade, ak pominuli dôvody použitia ITP, sudca bezodkladne rozhodne o skončení ich používania, (iv) v prípade, ak sa ITP použili nezákonne, musí byť získaný záznam alebo iný výsledok nezákonného použitia zničený do 24 hodín od protiprávneho použitia ITP v prítomnosti sudcu, o čom sa spíše zápisnica.

10. Záznamy a výsledky použitia získané pri používaní ITP získava a následne uchováva SIS vo svojich databázach, ktorá je na to oprávnená podľa § 10 zákona o SIS. Predpokladom toho, aby súd vykonával efektívnu kontrolu (i) počas používania ITP potom, ako vydal súhlas s ich použitím, a (ii) v prípade ich nezákonného použitia pri ich zničení, je nevyhnutná súčinnosť SIS. Bez toho, aby SIS poskytla súdu súčinnosť, súd nie je schopný vykonať efektívnu kontrolu, keďže celý proces spravodajskej činnosti týkajúci sa vyhotovovania a uchovávanía záznamov a iných výsledkov z procesu použitia ITP vykonáva výlučne SIS. V prípade protiprávneho použitia ITP je primárne SIS zodpovedná za to, aby záznamy a iné výsledky protiprávneho použitia boli zničené, keďže SIS je zodpovedná za ich zhromažďovanie a uchovávanie v jej evidenciách. Súd sa v rámci súdnej kontroly zúčastňuje len pri úkone zničenia záznamov a iných výsledkov nezákonného použitia ITP.

11. Súd však podľa zákona o ochrane pred odpočúvaním nemá oprávnenie vydať príkaz SIS na to, aby zničila nezákonné záznamy a iné výsledky. Zákon neobsahuje žiadne pravidlá upravujúce vzájomné vzťahy medzi SIS a súdom v procese zničenia nezákonných záznamov a výsledkov ich použitia. Aj z pohľadu ústavného práva je súd limitovaný rozsahom svojej právomoci (čl. 2 ods. 2 ústavy). Tento ústavný príkaz utvrdzuje záver, že súd nie je oprávnený vydať SIS akýkoľvek akt, ktorým by jej prikázal zničiť nezákonné záznamy a výsledky ich použitia. Z hľadiska vymedzenia postavenia súdu pri kontrole SIS v súvislosti so zničením nezákonných záznamov a iných výsledkov súd je povinný podať podnet SIS, aby začala konať. Nemá však autoritatívny prostriedok na vydanie príkazu na zničenie nezákonných záznamov a výsledkov. Napokon súd ani sám nie je oprávnený nezákonné záznamy zničiť – zákon mu takúto právomoc nezveruje, keďže záznamy podľa zákona o SIS uchováva SIS, a nie súd.

12. Neúplnosť kontroly pri regulácii právnych vzťahov medzi súdom a SIS v procese zničenia nezákonných záznamov a výsledkov použitia nesmie byť na ťarchu sťažovateľov, ktorí boli obeťou nezákonného použitia ITP. Keďže ESLP v prípade oboch sťažovateľov vyslovil porušenie ich práva podľa čl. 8 dohovoru (pri sťažovateľovi 1 realizáciou troch súhlasov a uchovávaním primárneho materiálu z realizácie druhého súhlasu a derivatívneho materiálu z realizácie všetkých súhlasov a pri sťažovateľovi 2 realizáciou prvého a tretieho súhlasu a uchovávanía derivatívneho materiálu z realizácie všetkých súhlasov), je primárne SIS povinná vysporiadať sa s vykonaním rozsudkov ESLP tak, aby sa odstránil protiprávny stav.

13. SIS nezničila primárne materiály z realizácie druhého súhlasu a derivatívne materiály zo všetkých troch súhlasov a tieto uložila podľa § 17 ods. 6 zákona o SIS. Podľa rozsudkov ESLP uchovávaním primárnych a sekundárnych materiálov bol porušený čl. 8 dohovoru. Preto je na SIS, aby sa s touto skutočnosťou vysporiadala a odstránila protiprávny stav. Aj keď § 7 ods. 3 zákona o ochrane pred odpočúvaním výslovne neuvádza, či pod zničením nezákonných záznamov a iných

výsledkov sa majú rozumieť len primárne výsledky použitia ITP (zvukové záznamy a ich prepisy) alebo aj derivatívne výsledky (analýzy, poznámky a rozbor), je potrebné zákon vykladať nielen gramatickým výkladom, ale najmä prihliadať na účel zákona aj v súlade s uvedenými rozhodnutiami EŠLP. K tomu treba uviesť, že rozsudky EŠLP zaväzujú všetky zložky moci, ktorých úlohou je konať tak, aby bol zosúladený vnútroštátny právny stav so záväzkami podľa dohovoru (KARPENSTEIN, U., MAYER, F. *Konvention zum Schutz der Menschenrechte und Grundfreiheiten. Kommentar*. C. H. Beck, München 2022, s. 794). Zložkou moci v prípade EŠLP vysloveného porušenia práva sťažovateľov je aj SIS.

14. Vzhľadom na to, že sťažovatelia sa v ústavnej sťažnosti domáhajú prieskumu postupu len voči krajskému súdu, bolo pri viazanosti ústavného súdu vymedzením orgánu, proti ktorému ústavná sťažnosť smeruje, možné preskúmať len postup krajského súdu, nie však postup SIS. Z postupu krajského súdu vyplýva, že po náleze ústavného súdu z 2. februára 2016 krajský súd na základe žiadostí sťažovateľov z marca 2016 požiadal SIS listom z apríla 2016 o vyjadrenie k žiadosti sťažovateľov. Po dvoch urgenciách krajského súdu prípismi z júla a novembra 2016 sa SIS vyjadrila listom zo 14. decembra 2016 k žiadosti krajského súdu dôverne utajenou písomnosťou, o čom bol osobne oboznámený advokát sťažovateľov 12. januára 2017. Úkony, ktoré vykonal krajský súd po vydaní nálezu ústavného súdu 2. februára 2016, je možné vyhodnotiť ako postup, ktorým krajský súd žiadal SIS, aby splnila svoju zákonnú povinnosť a zničila nezákonné záznamy a iné výsledky získané z použitia ITP. Krajský súd konal v primeranej lehote, keďže na žiadosti advokáta sťažovateľov z marca 2016 reagoval promptne už v apríli 2016, keď SIS požiadal o vyjadrenie k veci. Keďže SIS nereagovala v primeranej lehote, krajský súd ju urgoval následne dvakrát. Z toho dôvodu nie je možné vidieť v postupe krajského súdu v roku 2016 nečinnosť.

15. Po rozsudku EŠLP z 20. júla 2021 na základe žiadosti sťažovateľov zo septembra 2021 krajský súd listom z októbra 2021 požiadal SIS o vyjadrenie k žiadosti. Krajskému súdu SIS doručila 19. novembra 2021 odpoveď, ktorej prílohou bola zápisnica o zničení výsledkov použitia ITP, z ktorej vyplýva, že k zničeniu záznamov z použitia ITP na základe prvého a tretieho súhlasu krajského súdu došlo 2. apríla 2008. Ďalej SIS v doplňujúcej odpovedi z 15. decembra 2021 uviedla, že záznamy a výsledky použitia ITP na podklade druhého súhlasu boli podľa § 17 ods. 6 zákona o SIS uložené. Na základe podania sťažovateľov zo 14. januára 2022 krajský súd ďalej korešpondoval so SIS podaniami z 2. marca 2022 a 30. septembra 2022, na ktoré SIS reagovala dôverne utajeným listom zo 4. novembra 2022. Úkony, ktoré vykonal krajský súd po rozhodnutí EŠLP vo veci sťažovateľa 1 a následne žiadosti sťažovateľov z 8. septembra 2021 je možné vyhodnotiť ako postup, ktorým súd žiadal SIS, aby splnila svoju zákonnú povinnosť a zničila nezákonné záznamy a iné výsledky získané z použitia ITP. Krajský súd konal v primeranej lehote a v rámci zákonom zverených právomocí. Preto nebol dôvod na to, aby bolo ústavnej sťažnosti vo vzťahu k postupom krajského súdu vyhovené.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. marca 2023

Robert Šorl
predseda senátu